

BESTYRELSEN OG FORÆLDRE- SAMARBEJDET

FORSKNINGEN

Principper for forældresamarbejde skal give plads til forskellighed

GUIDE

9 trin til gode principper for forældresamarbejdet

BØRNEHUSENE TREKLØVEREN

Nu oplever flere forældre, at de kan bidrage

REPLIK

Lad os blive klogere på forældrebestyrelsen

EVA TEMA – Nr. 18
BESTYRELSEN OG
FORÆLDRESAMARBEJDE

© Danmarks
Evalueringsinstitut 2019

Eftertryk med
kildeangivelse er tilladt

Redaktion
Dina Celia Madsen (ansvh.)
Trine Beckett
Marie Louise Poulsen
Laura Detlefsen
Nynne Maria Bonke

Design
BGRAPHIC

Fotos
Ture Andersen
Søren Svendsen
Mette Bendixsen
Nils Lund Pedersen
Johnner

Illustrationer
Noun Project
BGRAPHIC

Tryk
Rosendahls

ISBN
TRYKT 978-87-7182-346-2
WEB 978-87-7182-345-5

ISSN
TRYKT 2596-5353
WEB 2596-5352

Forældrene er den mest betydningsfulde faktor i et barns liv. Og derfor er forældrene betydningsfulde faktorer i jeres arbejde som ledere og pædagogisk personale i dagtilbud.

Forældresamarbejdet finder sted hver dag – i rutinesituationer som aflevering og henting, i svære samtaler, ved tilfældige møder eller ved særlige lejligheder som høstfesten eller forældrekaften. Men hvad er det centrale i forældresamarbejdet i jeres dagtilbud? Hvordan sikrer I, at alle forældre kan bidrage? Og hvordan oplever de det selv?

Det er sådanne spørgsmål, som forældrebestyrelserne lige nu tager stilling til eller skal tage stilling til i den kommende tid. For med dagtilbudsloven fra 2018 fik bestyrelsen mulighed for at formulere principper for samarbejdet mellem hjem og dagtilbud. Ligesom bestyrelsen skal være bindeled til samarbejdet med lokalsamfundet.

Meningsfulde principper

Dette nummer af EVA Tema dykker ned i, hvordan bestyrelsen kan arbejde særligt med principperne for forældresamarbejde på en meningsfuld måde. Og hvordan I som ledelse kan støtte op.

For nogle af jer vil det være kendt stof. For andre vil der være nye indsigter at hente. Vi håber, at I vil finde inspiration til det arbejde, der finder sted hos jer. Uanset om I først nu tager hul på at drøfte og udvikle principper, eller om I er godt i gang med at omsætte dem i jeres hverdag.

Brug for mere viden om bestyrelsen

Forældresamarbejde er i en dansk kontekst ikke beskrevet meget i forskningen. Det er dog et felt i udvikling, og der kommer hele tiden ny og vigtig viden til. Det er der brug for. Ligesom der er brug for mere viden om forældrebestyrelsens rolle, som rammesætter og bindeled mellem den samlede forældregruppe og dagtilbuddets ledelse.

For når vi ved, at forældrene er den vigtigste faktor i børnenes liv, og når vi giver forældrene mulighed for at være med til at opstille principper for, hvordan den faktor skal inddrages i dagtilbuddet – så bør vi også blive klogere på, hvordan det gøres bedst muligt. Det fortjener børnene.

Dina Celia Madsen
Konstitueret chef for dagtilbud
Danmarks Evalueringsinstitut

KVALITETSVURDERET FORSKNING I DAGTILBUD

Forskningsdatabasen NB-ECEC.org, der står for Nordic Base of Early Childhood Education and Care, samler hvert år kvalitetsvurderet forskning i dagtilbud fra Danmark, Norge og Sverige. EVA TEMA-hæfter tager afsæt i forskning fra forskningsdatabasen, samt i anden viden og undersøgelser om dagtilbud. Artikler, der er baseret på forskning fra forskningsdatabasen, er markeret med et stempel.

INDHOLD

INDBLIK

4

Forældrebestyrelsen skal have blik for forskellighed

Forældrebestyrelsen skal udarbejde principper for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem. Men hvordan understøtter man bedst det potentiale, der ligger i et godt og tæt forældresamarbejde?

GUIDE

8

9 trin til arbejdet med principper i jeres bestyrelse

Det skal I have blik for, når I udarbejder principper for forældresamarbejdet i jeres dagtilbud.

VOXPOP

10

Bestyrelsens principper skal klæde alle forældre på til indflydelse

EVA TEMA har spurgt Lasse Bjerg Jørgensen fra BUPL, Signe Nielsen fra FOLA og Merete Villsen, formand for dagtilbudsnetværket i BKF om deres holdning til forældrebestyrelsens øgede indflydelse.

CASE

13

Her kan flere forældre få lov til at bidrage

Børnehusene Trekfølveren rummer over 20 forskellige nationaliteter. Arbejdet med en vision og principper for forældresamarbejdet har givet plads til, at flere forældre oplever, de kan bidrage til fællesskabet.

DIALOGKORT

15

Inspiration til arbejdet

Brug EVA TEMA's dialogkort til at hjælpe jer med at få stillet de vigtige spørgsmål undervejs i jeres arbejde med principper.

Forældre- bestyrelsen skal have blik for forskellighed

Med dagtilbudsloven i 2018 kom der ekstra fokus på samarbejdet mellem hjem og dagtilbud. Og forældrebestyrelsen spiller en central rolle. Men hvordan understøtter bestyrelsen det potentiale, der ligger i et godt og tæt forældresamarbejde? Og på en måde, så samarbejdet rummer alle forældre – og dermed alle børn?

Af Trine Beckett

Vi tager ansvar for gode relationer.” “Vi favner mangfoldighed og skaber grobund for fællesskaber.” Det er eksempler på principper for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem i et dagtilbud i en kommune. Og det er principper som disse, forældrebestyrelser i dagtilbud landet over enten er i gang med eller skal til at forholde sig til. Ligesom bestyrelserne skal inddrages i, hvordan dagtilbuddet kan samarbejde med lokal-samfundet som en del af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Dagtilbudsloven giver nemlig forældrebestyrelsen en større rolle end før. Hvilket kan ses som et udtryk for, at forældrene i stigende grad betragtes som ressourcer og medspillere i barnets hverdag i dagtilbuddet. Det vurderer Søren Laibach Smidt fra Københavns Professionshøjskole. Han har i mange år forsket i det gode forældresamarbejde og er blandt andet medforfatter til bogen “Forældresamarbejde, der virker”.

“Forældre har en unik viden. Når den bliver delt med dagtilbuddet, skaber det øget sammenhæng for barnet, hvilket betyder øget trykthed og trivsel. Der er kommet en større

forståelse for, at forældresamarbejdet er en vigtig faglig indsats, og at kvalitet i dagtilbud er kendetegnet ved et tæt forældresamarbejde,” siger Søren Smidt.

Forældre vil gerne bidrage mere

Og det er altså det samarbejde, som forældrebestyrelsen som det nye har mulighed for at opsætte principper for. På en måde, så det er meningsfuldt og skaber værdi for både forældre og børn. Hvilket ikke nødvendigvis er nemt.

“Mine undersøgelser viser, at der i en del institutioner er forældre, som synes, at de godt ville gøre noget mere. De vil gerne bidrage. Men det er personale, ledelse og bestyrelse, der skal lægge rammerne for, at det bliver muligt,” siger Søren Smidt.

Hans pointe bakkes op af en undersøgelse fra Danmarks Evalueringsinstitut, Samarbejde mellem forældre og daginstitutioner (2016), som viser, at cirka halvdelen af forældrene (i alt 49 %) gerne ser, at personalet i højere grad gør brug af deres ressourcer.

Bestyrelsen som katalysator

I samme undersøgelse fra EVA bliver forældrene spurgt til forældrebestyrelsen og forældrerådets arbejde. Her svarer over en tredjedel (i alt 36 %),

at de enten er overvejende uenige eller uenige i, at de bliver informeret om henholdsvis forældrebestyrelsens eller forældrerådets arbejde i deres barns institution – eller at de ikke har kendskab nok til at kunne vurdere, om de bliver informeret. Og samtidig mener 85 % af forældrene, at det er vigtigt at blive informeret om forældrebestyrelsens arbejde. Det tyder på, at der er et uudnyttet potentiale i at bruge bestyrelsen som katalysator til at opbygge et endnu stærkere forældresamarbejde.

Aldrig one-size-fits-all

Forskningen viser, at det gode forældresamarbejde er baseret på åbenhed og nysgerrighed både mellem dagtilbud og hjem og mellem hjem og dagtilbud, så forældrenes unikke viden om deres børn bliver bragt i spil i det pædagogiske arbejde. Men hvad har I brug for at vide, når I og jeres bestyrelser står over for at skulle udarbejde principper for forældresamarbejdet?

Lene S. K. Schmidt er forsker på Professionshøjskolen Absalon, Center for Pædagogik. Hun har sammen med sine kolleger i sin forskning undersøgt samarbejder mellem pædagoger og forældre og peger på, at der er en række lokale forhold, der betyder noget for, hvordan samarbejder kan foregå. Det er forhold, som er

Her samarbejder dagtilbud og forældre

- Den daglige udveksling af viden, når forældre afleverer og henter
- Opstart i dagtilbuddet
- Individuelle forældresamtaler
- Fællesarrangementer
- Forældredeltagelse i børne-fællesskabet
- Digital kommunikation
- I overgange mellem fx hjem og dagtilbud og dagtilbud og skole, SFO eller fritidshjem
- I tværfaglige samarbejder med fx talepædagoger eller andre fagprofessionelle
- Formelt samarbejde i bestyrelse og forældreråd.

Udarbejdet på baggrund af
Kort om forældresamarbejde (2019)

vigtige at have blik for, når man skal drøfte principper for samarbejdet.

“Pædagogers og forældres samarbejde er ikke blot formet af fx dagtilbudsloven og forældrebestyrelsesarbejde, men også af lokale institutionsformer og den daglige praksis: fx pædagogiske traditioner, om institutionen ligger på land eller i by, er offentlig eller privat, integreret eller aldersopdelt, ledelsesformer, og om der er klyngestruktur eller ej, osv.,” siger Lene S. K. Schmidt.

Lokale forhold og organisering sætter rammen

De lokale forhold betyder noget for, hvordan en institution organiserer selve forældrebestyrelsen, men også for, hvordan pædagogers og forældres samarbejde til daglig i praksis bliver til. I kommuner med en klynge- og områdestruktur kan det være en udfordring, hvis arbejdet rykker tættere på fx forvaltningen og længere væk fra den pædagogiske hverdag. Også organiseringen af forældrenes og det pædagogiske personales daglige samarbejde betyder noget for, hvad pædagoger, forældre og børn forventer af hinanden. Det kan fx handle om, hvilke nyheder og informationer, de voksne deler om barnets hverdag,

om de bruger intranet, hvilke daglige rutiner der er for at hente og bringe, osv.

Hvad gør I allerede?

Hvad der bliver forstået som godt forældresamarbejde, er der altså ikke én bestemt opskrift på, som alle så skal følge. Lene S. K. Schmidt anbefaler, at ledere, pædagoger og forældre tager udgangspunkt i deres lokale institutions forhold, organisering og praksis og i fællesskab drøfter, hvilke traditioner der er for at samarbejde mellem pædagoger og forældrene i daginstitutionen, hvilke muligheder for deltagelse det giver forældrene, og hvad der kan være en hindring for at tage del i det, der foregår i dagtilbuddet.

“Afhængigt af, om man spørger en leder, en pædagog eller en forælder, kan der blive svaret forskelligt på de spørgsmål. Hvis der kun bliver taget afsæt i opfattelsen hos den ene part, så bliver mulighederne for at deltage i samarbejder og bidrage mindre for dem, der ikke er medtaget,” siger Lene Schmidt.

Alsidigt forældresamarbejde vigtigt

Forskeren peger på, at den aktuelle dagsorden om tidlig læring kan risikere at give forældrene en bestemt rolle som nogle, der bare skal

Hvad er et princip?

Et princip kan defineres som en ramme, der giver leder, medarbejdere og forældre mulighed for forskellige handlinger i praksis.

- Et princip bygger på holdninger, men indeholder ikke konkrete bestemmelser om, hvor meget og hvad, der skal gøres.
- Et princip indeholder ikke ultimative udsagn såsom: aldrig, altid eller forbudt.
- Et princip skal altid holde sig inden for målsætninger, vedtagne politikker og strategier samt lovgivningen.

Hvad siger loven?

§ 15. Forældrebestyrelsen i en daginstitution skal fastsætte principper for daginstitutionens arbejde, for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem og for anvendelsen af en budgetramme for daginstitutionen inden for de rammer og eventuelle prioriterede indsatser, som kommunalbestyrelsen har fastsat.

vejledes. Hvilket giver snævrere muligheder for samarbejde, end de øvrige formål for dagtilbud, som der også er mulighed for at lægge vægt på.

“Pædagogerne forventes at vejlede forældrene i, hvordan deres daglige aktiviteter sammen med barnet kan få læringssigte. På den måde bliver forældrene set som nogle, der skal løse en bestemt opgave. Men dagtilbuddets formål handler ikke bare om læring, men også om fx omsorg, trivsel, leg, udvikling og en tryk opvækst. Det giver pædagoger og forældrene alsidige muligheder for samarbejde, hvis de ellers har rammerne til det” forklarer Lene S. K. Schmidt.

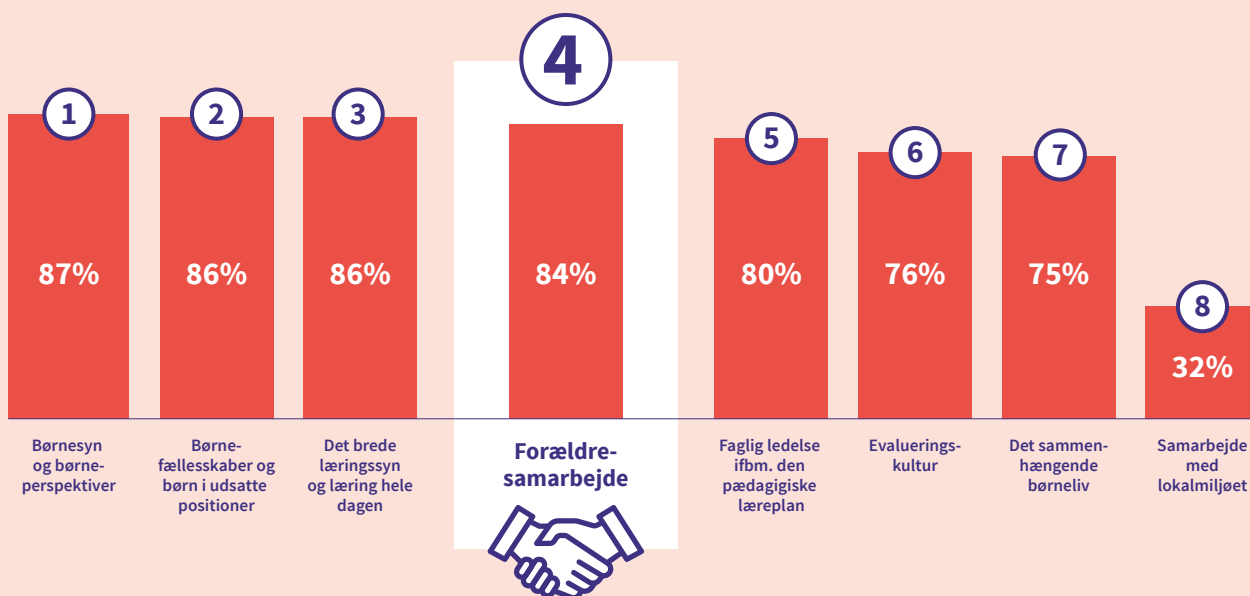
Børn i centrum – også for forældresamarbejdet

Det er en vigtig pointe for Lene S. K. Schmidt, at børnene er i centrum, når man drøfter samarbejde mellem forældre og dagtilbud.

“Pædagoger og forældre bliver mødt af mange krav og forventninger, og der kan være

en tendens til, at målsætningerne for forældresamarbejdet kommer til at tage afsæt i, hvad voksne ser som formålet for samarbejdet. Men hvad er egentlig vigtigt for børnene? Det skal man finde ud af ved at inddrage børnene. Man kan iagttage og følge med i, hvordan børnene har det i forhold til samspil mellem dagtilbud og hjem, eller spørge dem,” siger Lene Schmidt og giver et eksempel fra et af sine feltarbejder, hvor pædagogerne gjorde netop det. De opdagede, at nogle børn gik og var kede af det, når institutionen holdt “bedsteforældredage”. Fordi de ingen bedsteforældre havde. Eller fordi de bedsteforældre, de havde, boede for langt væk til at kunne deltage. Samtidig havde en af forældrene i institutionen brudt med sin biologiske familie og var derfor også udfordret på at skulle have bedsteforældre med. Institutionen lavede derfor dagene om til, at børnene i stedet kunne tage “deres bedste voksen med.” Den praksis rummede plads til, at flere børn og forældre nu bedre kunne se sig som en del af dagen.

Forældresamarbejde er et prioriteret tema i arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan

SPØRGSMÅL

I hvilken grad vil I i institutionen/dagplejen prioritere at arbejde med følgende elementer af den styrkede pædagogiske læreplan inden for de kommende to år?

Kilde: EVA's spørgeskemaundersøgelse blandt daginstitutionsledere og dagplejepædagoger, 2018. Note: Figuren er sammensat af flere spørgsmål. Spørgsmålene kan ses i Spørgeskemaundersøgelse om den styrkede pædagogiske læreplan. Tabelrapport 2018, kapitel 3, tabel 3.47-3.54. Svarprocenten er en sammenlægning af svarmulighederne 'I meget høj grad' og 'I høj grad'.

Gå ikke efter konsensus

En sidste pointe fra forskeren handler om at være opmærksom på at give plads til forskellige holdninger i dagtilbuddet.

“Pædagogers arbejde og også deres samarbejde med forældre kan tit være omgivet af et ideal om, at der helst altid skal være konsensus. Her kan både pædagoger, forældre og børn hurtigt blive nogle, som andre formulerer mål for. Men både i personalegruppen og i forældregruppen er der forskellige syn på børn. Det er vigtigt for børnene, for hvis pædagoger og forældre bliver forventet hele tiden at være for enige, kan de hindre at få øje på forskellige aspekter ved børn, og hvad de behøver,” siger Lene Schmidt.

Forældre er lige så forskellige som børnene

Bevidstheden om at inddrage børnenes perspektiver og om, at der skal være plads til forskellighed i forældresamarbejdet, kan være godt at have med i jeres drøftelser af principper i forældrebestyrelsen. At plads til forskellighed i forældresamarbejdet er afgørende for børns trivsel og oplevelse af sammenhæng, understøttes i en stor undersøgelse, Styrket fokus på børns læring (2018), som blandt andet Rambøll Management står bag. Undersøgelsen slår fast, at forældrene er lige så forskellige som børnene, og at inddragelsesformer og dialog om barnets trivsel, udvikling og læring derfor må udvikles med udgangspunkt i forældrenes forskellige erfaringer og behov.

Så hvis vi går tilbage til princippet om, at “Vi tager ansvar for gode relationer,” kan det altså se ud på helt forskellige måder i praksis. Hvad der er den bedste måde, afhænger af jeres dagtilbud, jeres børn, jeres forældre. Måske har I fokus på at invitere forældrene ind i dagtilbuddet, fx til forældrekafe? Måske har

I en fast pædagog i garderoben til at møde børn og forældre om morgenen, så I er sikre på at få udvekslet de vigtige informationer om barnet? Det vigtige er, at I er opmærksomme på at afstemme, hvad der passer til jeres børne- og forældregruppe, og sørger for at tilbyde forskellige deltagelsesmuligheder. Så ingen bliver hæftet af, men i stedet bliver understøttet i at deltage og bidrage.

Tænk i tredeling

Erfaringer fra de kommuner, der er i gang med at udvikle principper for forældresamarbejdet, viser, at det er vigtigt at få beskrevet, hvad de overordnede retningslinjer betyder for jer i praksis. Og her kan det være en god idé at involvere hele forældregruppen. Så jeres principper rummer den aktuelle forældregruppes værdier og ikke bliver udtryk for, hvad den siddende bestyrelse fx synes er god kommunikation.

Søren Smidt slutter af med at vende blikket tilbage mod den faglige indsats, som foregår i dagtilbuddet året rundt. Han peger på, at forældrene som udgangspunkt bør tænkes ind i alle pædagogiske indsatser, og at et diskussionspunkt i bestyrelsen derfor kunne være at tage stilling til, hvordan de skal inddrages. Skal de 1. informeres, 2. indgå i en dialog eller 3. reelt involveres?

“Tredelingen er et godt konkret værktøj, også i diskussionen med bestyrelsen. Fx, når man lægger en plan for næste år, kan forældrebestyrelsen sige, hvor den gerne vil inddrages, og hvor skal der skabes en dialog. Man kan ikke køre et helt år, hvor man bare informerer, for så opnår man ikke den gensidige dialog, der skaber sammenhæng og trivsel for barnet,” siger Søren Smidt. Den tilgang er hermed givet også videre. Til jer og jeres bestyrelse.

Hvis du vil vide mere

Danmarks Evalueringsinstitut (2016): *Samarbejde mellem forældre og daginstitutioner*. Undersøgelsen bygger på spørgeskemaundersøgelser blandt 447 dagtilbudsledere og 751 forældre. Desuden indgår der kvalitative interviews med 12 dagtilbudsledere og 10 forældre.

Danmarks Evalueringsinstitut (2017): *Forældresamarbejde om børneperspektiver i læringsmiljøet*.

Danmarks Evalueringsinstitut (2017): *Bakspejlet temahæfte om forældresamarbejde*.

Danmarks Evalueringsinstitut (2019): *Kort om Forældresamarbejde*.

Rambøll (2018): *Styrket fokus på børns læring*.

Søren Laibach Smidt, Susanne Krogh (2015): *Forældresamarbejde, der virker*.

Schmidt, L. S. K (2017): *Pædagogers samfundsmæssige roller i forældresamarbejde*.

Schmidt, L. S. K, Kit Stender Petersen m.fl. (2017): *Diskussionsmateriale til pædagoger, ledere og forældre*.

Børn og Unge Podcast: *Pædagogikken rykker ind i familien*.

Lene Skyttke Kaarsberg Schmidt, ph.d. på Professionshøjskolen Absalon. Hun har i sin forskning særlig fokus på bl.a. forældresamarbejde, børneperspektiver, tværprofessionelle samarbejde og sprogtiltag for børn.

Søren Laibach Smidt, cand. psych. og ph.d. på Københavns Professionshøjskole. Han forsker i didaktik og læringsrum og er forfatter til en lang række bøger om bl.a. forældresamarbejde.

GUIDE

9

Vidste du at?

Nogle kommuner har lavet inspirationsmateriale til, hvordan I kan gribe udformningen af principper an. Se fx materialer på Gentofte eller Middelfart Kommunes hjemmeside.

trin til arbejdet med principper i jeres bestyrelse

1

Hav blik for både formelt og uformelt samarbejde

Hvilke principper, der giver god mening for jer, afhænger både af ydre rammer som dagtilbudsloven, den styrkede pædagogiske læreplan og kommunale indsatsområder. Men de afhænger også af den kultur, I har for samarbejde i forvejen, og de arenaer, hvor det foregår. Forældre og pædagogisk personale imellem og forældre imellem. Sørg for, at bestyrelsen kender og tager afsæt i jeres lokale virkelighed.

2

Husk dagtilbudslovens formål

Dagtilbudsloven handler ikke kun om børns læring, men også om trivsel, udvikling og dannelse. Det er vigtigt at holde sig for øje. Har man kun blik for samarbejdet om børns læring, risikerer man at reducere forældrene til nogle, der skal vejledes, og pædagogerne til nogle, der vejleder. Men det gode forældresamarbejde er baseret på åbenhed og nysgerrighed begge veje, så forældrenes unikke viden om deres børn kan understøtte arbejdet i dagtilbud. Og det ligger i dagtilbudslovens brede formål.

3

Bliv inspireret af jeres kolleger

Tal med jeres kolleger i andre dagtilbud om deres erfaringer med processer, inddragelse og information til forældregruppen. Kig evt. på deres principper – og beskrivelser af praksis. Det giver jer et godt udgangspunkt for at komme i gang i jeres egen bestyrelse.

4

Inddrag børnenes perspektiver

Børnenes læring, trivsel, udvikling og dannelse er grunden til, at samarbejdet overhovedet finder sted. Husk det, når I drøfter principper. Inddrag gerne børnene selv, og undersøg, hvad de synes, er vigtigt, når forældrene er på besøg, afleverer, henter, laver legeaftaler, har arbejdsdage eller lignende. Spørg enten børnene direkte, eller brug andre metoder til at gå på opdagelse i deres oplevelser.

5

Undgå løftede pegefingre

Børn såvel som voksne er forskellige med forskellige behov og præferencer. For at kunne møde børnenes forskellige behov må man derfor møde hele familiens behov. Bestyrelsens forældre skal ikke udvikle retningslinjer for god opdragelse, men sikre nogle rammer, som giver plads til forskellige måder at involvere sig på, og som giver mulighed for, at alle kan deltage og bidrage.

6

Vær konkrete

Meget generelle principper kan være lette at blive enige om, men kan være svære at efterleve i praksis, fordi det ikke står klart, hvad de egentlig betyder. Sørg for at beskrive, hvad I mener med jeres principper, og hvordan de konkret skal omsættes i jeres dagtilbud.

7

Involver den store forældregruppe

Involver den store forældregruppe i at koble principperne til praksis. Lad forældrene beskrive, hvordan principperne kan se ud fra deres perspektiver. Og hvordan de kan se sig selv bidrage. Det er med til at skabe ejerskab og forankre principperne i de daglige møder og den daglige dialog. Men husk, at selv om alle har ret til at sige deres mening, er det ikke nødvendigvis alles meninger, der kan blive en del af jeres principper, fordi de skal møde den samlede børnegruppes behov.

8

Hav tålmodighed

Arbejdet med børns trivsel, udvikling, læring og dannelse i dagtilbuddet er komplekst. Og der er ikke nogen hurtige svar på, hvad der er vigtigt i forhold til samarbejdet med forældrene omkring det. Slet ikke, hvis man gerne vil tage udgangspunkt i praksis og inddrage forældregruppen undervejs via fx workshops eller seminarer. Brug derfor hellere et år end tre måneder på at få principperne på plads. Også fordi drøftelserne har en værdi i sig selv.

9

Følg op

Et er at udvikle principperne. Noget andet er, hvordan de folder sig ud i hverdagen. Diskuter, hvordan det giver mening at arbejde med dem hos jer. Skal de udleveres til forældrene, når børnene starter? Tages op på forældremøder? Lægges i årshjulet? Og hvordan sikrer I, at I får dem tilpasset, når der sker ændringer i den specifikke børne- og forældregruppe?

Bestyrelsens principper skal klæde alle forældre på til indflydelse

Forældrebestyrelser skal udstikke principper for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem. Men hvordan kan principperne se ud i praksis? Og hvad betyder bestyrelsens øgede indflydelse egentlig? EVA har bedt FOLA, BUPL og formanden for dagtilbudsnetværket i Børne- og Kulturchefforeningen give deres perspektiver.

Af Marie Louise Poulsen

Lasse Bjerg Jørgensen

Medlem af BUPLs forretningsudvalg med ansvaret for 0-6-årige, herunder dagtilbuds samarbejde med forældre.

Bestyrelsens beføjelser giver pædagogisk personale et nyt ansvar

Ansaret for at omsætte bestyrelsens ønsker til pædagogiske principper ligger hos ledelse og personale, siger Lasse Bjerg Jørgensen fra BUPL's forretningsudvalg.

Hvad kommer det til at betyde, at forældrebestyrelsen har fået beføjelser til at udstikke principper for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem?

“Forældrebestyrelsen har i dag et endnu større ansvar for at få hele forældregruppen til at engagere sig. Det kan den tage på sig ved fx at lave et princip om, at alle forældre har ansvar for, at ingen børn oplever ikke at blive inviteret hjem til legeaftaler. Hvis bestyrelsen fokuserer på at aktivere alle forældre, uanset hvor meget de involverer sig, kan principperne komme alle børn til gode. Det kan også ske ved fx at arbejde med at styrke samtaler mellem forældre og pædagoger i hente-bringe-situationer.”

Hvordan kan bestyrelsens ønsker og beslutninger komme til udtryk i dagtilbuddets hverdag?

“Det er ledelsens ansvar at oversætte bestyrelsens ønsker og etiske retningslinjer til hverdagen i dagtilbuddet. Fx kan en bestyrelse ønske, at børnegruppen udfører bestemte aktiviteter til samling. Men det er

ledelsen, der skal stå inde for aktiviteterne, og ledelsen skal derfor turde sige til bestyrelsen, hvis fx gruppedynamik, læreplan eller planlægning betyder, at ønskerne ikke kan opfyldes. Ligesom ledelse og pædagogisk personale stadig skal holde øje med, om nogle børn har behov for, at de samarbejder med hjemmet på en anden måde, end bestyrelsens principper peger på. Derfor giver bestyrelsens øgede indflydelse også det pædagogiske personale et nyt ansvar for at oversætte ambitioner til pædagogisk faglighed.”

Hvad mener I om, at forældrebestyrelsen også skal forholde sig til det pædagogiske læringsmiljø?

“Det ser vi ikke nogen udfordring i. Bestyrelsens ansvar er stadig at skabe et inkluderende børnefællesskab, hvor alle børn trives. Trivsel er en forudsætning for, at børnene kan udvikle sig og lære. Dem, der er kritiske over for læringsbegrebet, som det er skrevet ind i den styrkede pædagogiske læreplan, tolker det i mine øjne for snævert. Forældre skal ikke være skræmte af at skulle forholde sig til spørgsmål om læringsmiljø. For læring for børn er ikke at lære at tælle til ti. Det handler om at skabe et læringsmiljø, hvor børnene er trygge, hvor alle er inkluderet i fællesskabet, og hvor der er plads til, at hvert barn kan udvikle sig. Og det har forældrebestyrelsen også et medansvar for.”

Merete Villsen
Dagtilbudschef i
Ikast-Brande Kommune
og formand for
dagtilbudsnetværket
i Børne- og Kulturchef-
foreningen.

Bestyrelsen er altid et skridt nærmere forældregruppen

Bestyrelsen skal have tjek på lovgivning og rammerne for sit arbejde for at kunne løse sine opgaver ordentligt, mener Merete Villsen, der er dagtilbudschef i Ikast-Brande og formand for dagtilbudsnetværket i Børne- og Kulturchefforeningen.

Hvordan vurderer du, at bestyrelsen bedst kan styrke samarbejdet mellem dagtilbud og hjem?

Min erfaring er, at det tit er detaljerne, der driller medlemmerne af forældrebestyrelsen. Hvis man ikke er helt sikker på, hvilke muligheder dagtilbudsloven giver, og hvilke grænser den sætter, bliver det sværere at komme med nye initiativer og tage stilling til fx budgettet. Derfor arrangerede Ikast-Brande i efteråret 2018 en workshop for alle kommunens medlemmer af en forældrebestyrelse. Her gennemgik vi lovparagraffer og læreplaner og gav nogle råd til, hvordan man kan håndtere høringssvar. Et halvt år senere fulgte vi op med en workshop, der gik mere specifikt ind i det konkrete arbejde om principper og bestyrelsens rolle i samarbejdet mellem hjem og dagtilbud.

Hvordan kan bestyrelsen bedst involvere alle forældre?

Læreplanerne er et godt sted at starte. De fordrer, at dagtilbuddet arbejder sammen med lokalsamfundet,

og de fleste forældre bor og lever jo omkring dagtilbuddet. Måske viser det sig, at én arbejder på den lokale brandstation, mens en anden er træner i en lokal håndboldklub. Og så er min oplevelse, at bestyrelsen ofte har lettere ved at engagere forældrene. Forældre i bestyrelsen står forældregruppen et skridt nærmere, end ledelsen gør. Vi har fx oplevet, at bestyrelsen arrangerede en lejr tur, og samværet her blev startskuddet til, at forældrene lærte hinanden at kende og skabte et stærkere forældrefællesskab til glæde for alle børn i dagtilbuddet. Men at involvere forældrene kan også bare handle om, at bestyrelsens medlemmer selv husker at sige godmorgen til de andre forældre, når de møder dem om morgenen.

Kan du komme med eksempler på principper, bestyrelsen kan udstikke for at sætte retning for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem?

Et princip kunne lyde: "Forældrebestyrelsen ønsker, at der skal sættes fokus på gode overgange for alle børn fra vuggestue til børnehave og videre til skolen." Men principperne kan også pege på, hvordan ledelsen skal prioritere de penge, dagtilbuddet har til rådighed til aktiviteter for børnene. Hvis bestyrelsen virkelig vil have indflydelse, vil mit råd være, at den tænker systematisk i tre niveauer: Først bliver medlemmerne enige om de værdier, der skal sætte retning for dagtilbuddet. Herefter omformuleres de værdier til praktiske principper, som igen bliver udgangspunktet for økonomisk prioritering. Så er vi tilbage ved vigtigheden af, at bestyrelsens medlemmer kender lovgivningen. For det er præmissen for at kunne bevæge sig på alle tre niveauer.

Signe Nielsen
Formand for FOLA.

Når bestyrelsen får mere indflydelse, får den også mere ansvar for den samlede børnegruppe

Tag udgangspunkt i hente-bringe-situationen. Det kan være et godt skridt til at involvere alle forældre, siger Signe Nielsen, der er formand for FOLA.

Hvad er forældrebestyrelsens rolle i forhold til hele forældregruppen?

Når bestyrelsen får mere indflydelse, som den har fået nu, får den også mere ansvar for den samlede børnegruppe. Det bliver endnu vigtigere, at man som repræsentant løfter sig op over sit eget barns behov. Grundlæggende skal bestyrelsen især klæde forældrene bedre på til at kunne påtage sig en rolle i dagtilbuddet. Bestyrelsen kan starte med på et forældremøde at sætte fokus på noget, alle kan genkende fra hverdagen, fx hvordan forældre oplever afleveringssituationen om morgenen. Herefter kan bestyrelsen spørge ind til, hvilken rolle forældrene selv mener, de kan spille for børnegruppens tryghed, når de er til stede om morgenen.

Den nye dagtilbudslov siger, at forældrebestyrelsen skal udstikke principper for samarbejde mellem hjem og dagtilbud.

Hvad kan principperne handle om?

For de fleste forældre er garderobesnakken udgangspunktet for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem, men samtidig er mange i tvivl om, hvordan de skal spørge ind til deres barns dag, og om de fx kan forvente, at pædagogen leder efter en sko, der er forsvundet. En forventningsafstemning vil mindske nogle af de misforståelser, der kan opstå mellem forældre og pædagoger. Bestyrelsen kunne derfor skrive tre principper om, hvad pædagogerne kan forvente af forældrene, og tre principper om, hvad forældrene kan forvente af pædagogerne.

Hvordan skal bestyrelsen forholde sig til det pædagogiske arbejde?

Forældre kan opleve det som en udfordring at skulle tage stilling til faglige spørgsmål om fx læreplanen uden at have en pædagogisk faglighed med sig. Når man i den nye dagtilbudslov stiller højere krav til forældrene, skal der også være tid og rum til at klæde dem på til at leve op til deres ansvar. Bestyrelsens medlemmer skal opleve, at de kan bidrage på en fornuftig måde. En vej er at arbejde med læringsmiljøet der, hvor fællesskabet krydser hjemmet. Fx kan bestyrelsen tage stilling til, om fødselsdage holdes hjemme hos familierne eller i dagtilbuddet, fordi det vil stille børnene mere lige. Sådanne overvejelser handler også om trivsel og et inkluderende børnefællesskab.

CASE

Børnehusene Trekløveren

Her kan flere forældre få lov til at bidrage

I Trekløveren i Vangede har arbejdet med principper for forældresamarbejdet givet plads til, at flere forældre involverer sig med det, de kan. EVA TEMA har talt med leder Paula Guerrero Mieres og tidligere bestyrelsesformand Line Pfeiffer Jørgensen Holter.

Paula Guerrero Mieres
Leder i Børnehusene
Trekløveren.

Line Pfeiffer Jørgensen
Tidligere bestyrelses-
formand.

Hvad tænkte I om, at forældrene skulle lave retningslinjer for forældresamarbejdet?

PAULA: I Gentofte Kommune kom initiativet gennem et såkaldt opgaveudvalg, bestående af politikere, fagfolk og borgere. Den nye dagtilbudslov kom så efterfølgende og understøttede, at det var et vigtigt arbejde, vi havde sat i gang. Jeg kunne personligt godt se idéen i, at bestyrelsen udformer principper, da forældrene jo er vigtige samarbejdspartnere i vores arbejde med børnene.

LINE: Jeg har siddet i bestyrelsen i både min søns og min datters vuggestue og børnehave. Og nogle gange kan bestyrelsesarbejdet godt have karakter af ren orientering fra ledelsen, uden reel mulighed for at sætte aftryk på institutionen. Det var principperne en reel mulighed for.

Hvad var det vigtigt for jer, at principperne rummede?

PAULA: Det lå bestyrelsen meget på sinde, at et godt samarbejde kan rumme forskellige familier. Det var ledelsen meget enig med bestyrelsen i – også i, at principperne ikke skulle være formanende, men værdibaserede. Bestyrelsen ville ikke udforme principper, der fx sagde til forældrene: "I skal komme kl. 10 hver dag og sørge for at holde tre ugers ferie om året." Den ville hellere lægge op til, at "vi kommunikerer om, hvad der er vigtigt," så forældrene kan træffe de beslutninger, der er rigtige for familierne hver især.

LINE: Vi var optagede af, at principperne ikke skulle være løftede pegefingre. Vi skulle ikke sidde og udvikle bestyrelsens bud på, hvordan du skal opdrage dit barn. Samtidig skulle principperne ikke bare repræsentere den siddende bestyrelse. Andre forældre skulle kunne se sig selv i dem. De skulle forankres som noget konkret i den bredere forældregruppe og ikke være noget abstrakt noget, nogle kunne klogse sig på.

Hvordan inddrog I resten af forældregruppen?

LINE: Jeg stod for at designe processen i samarbejde med ledelsen. Vi havde kick-off med en fra kommunen, hvor vi udviklede en overordnet vision. Til den konkrete adfærd ville vi gerne have input fra den samlede forældregruppe. Derfor faciliterede jeg et fælles forældremøde, hvor vi brainstormede ud fra diskussionsspørgsmål, vi havde lavet i bestyrelsen. Forældrene skulle ikke blive enige, de skulle bare komme med input. Fx til et udsagn som "Vi tager ansvar for gode relationer." Hvad betyder det i hverdagen? Og hvad kan man som forældre selv gøre? Det skulle ikke bare være en ønskebod for forældrene, men en måde at blive opmærksom på, hvordan man selv kan bidrage til en ligeværdig relation. Vi havde tolerance til de tosprogede, og alle bidrog.

Hvilke dilemmaer eller udfordringer oplevede I undervejs?

PAULA: Det var en balance som leder at sikre, at alle forældre, der bidrager til en proces, bliver hørt, men at alles input ikke kan blive direkte afspejlet i principperne. Det skal man adressere eksplicit og tale om.

LINE: Udfordringen er, hvordan man fremadrettet holder visionen og værdierne i live. Vi besluttede, at forældrene får principperne udleveret, når deres barn starter. Og personalegruppen genbesøger dem ved personalemøder og ved forældresamtaler.

Hvad er der kommet ud af at arbejdet med principper?

PAULA: Mange forældre oplever, at det er muligt for dem at give et bidrag ud fra det, de selv står for. Fx var der for nylig en mor, der kontaktede mig, fordi vi ikke havde fået taget stuefotos. Hun ville gerne hjælpe med at undersøge, hvordan vi kunne få det gjort. Det er et udtryk for, at det er blevet muligt for forældrene at være med til at yde i det omfang, der er passende for ens familie.

LINE: Nu er mit barn gået ud. Men jeg oplevede, at man kunne have nogle andre snakke med pædagogerne. Fx omkring hvordan man kunne sikre, at alle blev inkluderet. Pædagogerne havde været i tvivl om, hvor meget vi ville involveres som forældre. Og det gik op for dem, at flere forældre havde overskud og lyst til fx at lave legeaftaler med de børn, der havde lidt ekstra brug for det.

Hvordan har personalet oplevet arbejdet med principperne?

PAULA: Vi taler meget om forældresamarbejdet, og det skærper personalets opmærksomhed. Jeg synes, de er gode til at danne relationer med forældre og se tingene ud fra deres per-

spektiver. Også at undersøge, om der er noget, vi mangler at være opmærksomme på. Vi har 20 forskellige nationaliteter i vores børnehuse – og udgangspunktet er, at forældrene er forskellige, når de træder ind ad døren.

Forskellighed er en vigtig værdi. Vi kan ikke bare lave regler for, at sådan gør vi. Men må have plads til, at der kan komme nogen, som gør noget andet, som også kan inspirere os. Vi tror, at det gode børneliv handler om, at vi mødes med forældrene i samarbejde om deres barn. Det handler også om at være nysgerrig på hinandens viden om barnet. I det daglige møde er vi opmærksomme på, at alle forældre vil deres børn det gode. Det kan være, at vi ikke altid er enige om, hvad det gode præcist er, men den snak må man så tage med hinanden. Det er personalet gode til.

Hvor lang tid skal man sætte af til arbejdet med principper?

LINE: Vi brugte et år.

PAULA: Forældre har som alle andre travlt. Så selv om Line stod for processen, skulle ledelsen også selv investere en masse tid. Det skal man jo, når man arbejder med nye tiltag – og det kræver tålmodighed, særligt hvis man har et ønske om en bred involvering. Det tager mere end tre måneder.

3 gode råd fra Trekløveren

1

Start med at snakke om, hvad en vision kan være for jer. Hvad skal den favne og hvor langtidsholdbar skal den være?

2

Se på, hvordan I kan inddrage flere forældre end dem, der er i bestyrelsen.

3

Indstil jer på, at det tager tid, og det kræver tid af forankre.

Fakta om Trekløveren

Trekløveren ligger i Vangede i Gentofte Kommune og består af tre børnehuse. Nogle af børnehusene rummer 20 forskellige nationaliteter.

I Gentofte Kommune var det en lokalpolitisk beslutning, at forældrebestyrelserne skulle udvikle en vision for forældresamarbejdet. Så da den styrkede pædagogiske læreplan gav bestyrelserne til opgave at udvikle principper for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem, var flere dagtilbud allerede godt i gang.

DIALOG- KORT

PRINCIPPER FOR SAMARBEJDET MELLEM DAGTILBUD OG HJEM

Arbejdet med principper kræver refleksion og inddragelse. Sørg for at få stillet jer selv de rigtige spørgsmål, både som personalegruppe og bestyrelse. Det gælder i forhold til forarbejde, formulering og forankring af de endelige principper.

Forarbejde

- Hvilke værdier er vigtige for os i forhold til samarbejdet mellem hjem og dagtilbud?
- Hvad er vigtigt for børnene i forhold til deres families deltagelse og bidrag i dagtilbuddet?
- Hvordan vil vi invitere den brede forældregruppe til at bidrage til at udvikle principperne for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem?

Formulering

- Skal principperne an vise handlinger? Og skal vi forpligte hinanden på konkrete forandringer i hverdagen?
- Hvordan sikrer vi, at principper for samarbejdet mellem forældre og dagtilbud kommer alle familier til gode?
- Skal principperne tale til forældre eller pædagogisk personale eller til begge?

Forankring

- Hvordan vil vi præsentere principperne for det pædagogiske personale? Hvordan kan de understøtte, at principperne udleveres i praksis?
- Hvordan vil vi præsentere principperne for forældregruppen? Hvordan kan de understøtte, at principperne udleveres i praksis?
- Hvordan kan vi følge op på, om principperne fungerer i praksis?

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)
gør uddannelse og dagtilbud bedre.
Vi leverer viden, der bruges på alle
niveauer – fra institutioner og skoler
til kommuner og ministerier.

www.eva.dk

**Få mere at vide om,
hvordan du kan bruge
forskning i udviklingen
af jeres dagtilbud**

EVA's temahæfter og øvrige artikler
om, hvad forskningen siger om børn
i dagtilbud, udkommer digitalt.

Tilmeld dig vores nyhedsbrev på
www.eva.dk og få kvalitetsvurderet
forskning og viden leveret
direkte i din indbakke.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk